

§ 3

Princípy výchovy a vzdelávania

Výchova a vzdelávanie podľa tohto zákona sú založené na princípoch

- a) bezplatnosti vzdelania v materských školách jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky,
- b) bezplatnosti vzdelania v základných školách a v stredných školách zriadených orgánom miestnej štátnej správy v školstve, ústredným orgánom štátnej správy alebo orgánom územnej samosprávy (ďalej len „štátna škola“),
- c) rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie,
- d) zákazu všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie,
- e) rovnocennosti a neoddeliteľnosti výchovy a vzdelávania vo výchovno-vzdelávacom procese,
- f) celoživotného vzdelávania,
- g) výchovného poradenstva podľa § 130,
- h) slobodnej voľby vzdelávania s prihliadnutím na očakávania a predpoklady detí a žiakov v súlade s možnosťami výchovno-vzdelávacej sústavy,
- i) zdokonaľovania procesu výchovy a vzdelávania podľa výsledkov dosiahnutých v oblasti vedy, výskumu a vývoja,
- j) prípravy na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie,
- k) kontroly a hodnotenia kvality výchovy a vzdelávania a kvality výchovno-vzdelávacej sústavy,
- l) integrácie výchovno-vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky do európskeho vzdelávacieho priestoru so zreteľom na vlastné skúsenosti a tradície,
- m) posilnenia výchovnej stránky výchovno-vzdelávacieho procesu prostredníctvom všetkých vyučovacích predmetov, ale aj špecifickými výchovnými zameraniami zameranými na rozvoj citov a emócií, motivácie a záujmov, socializácie a komunikácie, na sebakontrolu a sebariadenie, na mravné hodnoty a tvorivosť,
- n) vyváženého rozvoja všetkých stránok osobnosti dieťaťa a žiaka v školskom vzdelávaní,
- o) zákazu poskytovania alebo sprístupňovania informácií alebo zneužívania informačných prostriedkov, ktoré by mohli viesť k narušovaniu mravnosti³⁾ alebo k podnecovaniu k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti⁴⁾ alebo k ďalším formám intolrancie,
- p) rovnoprávnosti postavenia škôl a školských zariadení bez rozdielu zriaďovateľa,

- q) rovnocennosti vzdelania získaného v štátnych školách, v školách zriadených štátom uznanou cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou (ďalej len „cirkevná škola“) a v školách zriadených inou fyzickou osobou alebo právnickou osobou (ďalej len „súkromná škola“),
- r) zákazu používania všetkých foriem telesných trestov a sankcií vo výchove a vzdelávaní.

³⁾ § 372 Trestného zákona.

⁴⁾ § 424 Trestného zákona.

Súvisiace ustanovenia

§§ 19, 28, 29 až 48, 52, 59 až 71, 94 až 102, 107, 130 až 136, 144, 145, 154

Súvisiace vnútroštátne právne predpisy

Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, zverejnená v zbierke zákonov pod číslom 460/1992 Zb., čl. 42

Zákon č. 63/1993 Z. z. o štátnych symboloch Slovenskej republiky a ich používaní v znení neskorších predpisov

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl, školských zariadení v znení neskorších predpisov

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

Zákon č. 365/2005 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (diskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov

Zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Súvisiace európske právne predpisy

Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím zverejnený v zbierke zákonov pod č. 317/2010 Z. z.

Európska sociálna charta zverejnená v zbierke zákonov pod číslom 329/1998 Z. z., najmä čl. 9 a 10

Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín zverejnený v zbierke zákonov pod číslom 160/1998 Z. z., najmä čl. 12 až 14

Európsky dohovor na zabránenie mučenia a neludzského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania zverejnený v zbierke zákonov pod č. 26/1995 Z. z.

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd zverejnený v zbierke zákonov pod č. 209/1992 Zb.

Dohovor o právach dieťaťa zverejnený v zbierke zákonov pod č. 104/1991 Zb.

Listina základných práv a slobôd zverejnená v zbierke zákonov pod č. 23/1991 Zb.

Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie zverejnený v zbierke zákonov pod č. 95/1974 Zb.

KOMENTÁR

Školský zákon určuje také princípy výchovy a vzdelávania, ktoré vychádzajú z medzinárodných dokumentov ako napríklad Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, zo základného prameňa práva v Slovenskej republike t. j. Ústavy Slovenskej republiky, a v niektorých ustanoveniach ide dokonca nad rámec týchto dokumentov, keď na rozdiel od Ústavy Slovenskej republiky, ktorá v článku 42 garantuje bezplatné vzdelanie v základných školách a stredných školách, rozširuje tento princíp o bezplatné vzdelanie v materských školách jeden rok pred začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky. Na vysvetlenie tohto princípu musíme pozerať s odkazom na ustanovenie § 144 ods. 1 písm. c) školského zákona, ktoré uvádza, že právo na bezplatné vzdelanie v materských školách rok pred začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky má dieťa, ktoré dovŕšilo päť rokov veku.

Dalo by sa chápať, že princípy a následne aj ciele výchovy a vzdelávania sú určitou „deklaráciou“ štátnej politiky v oblasti výchovy a vzdelávania a z tohto dôvodu je obsah tohto ustanovenia záväzný pre tvorbu tak ŠVP, ako aj ŠkVP, pre posudzovanie učebníc a pod.

Princíp **bezplatnosti vzdelania** v základných školách a v stredných školách sa viaže, alebo vychádza z článku 42 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky:

„(2) Občania majú právo na bezplatné vzdelanie v základných a stredných školách, podľa schopností občana a možnosti spoločnosti aj na vysokých školách.

(3) Zriaďovať iné školy ako štátne a vyučovať v nich možno len za podmienok ustanovených zákonom; v takýchto školách sa môže vzdelávanie poskytovať za úhradu.“

V zmysle uvedeného je bezplatné vzdelanie poskytované v základných školách a v stredných školách, ktoré boli zriadené okresným úradom sídla kraja (špeciálne školy, základná škola alebo stredná škola, ktorej zriadenie si vyžaduje osobitné podmienky), Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky (policajné školy a školy požiar-

nej ochrany). Keďže v rámci preneseného výkonu štátnej správy v školstve zriaďujú obce základné školy (§ 6 ods. 1 zákona č. 596/2003 Z. z.) a samosprávne kraje stredné školy (§ 9 ods.1 zákona č. 596/2003 Z. z.), považujú sa aj tieto základné školy a stredné školy, za štátne školy z hľadiska Ústavy Slovenskej republiky. To znamená, že aj v týchto školách je garantovaná bezplatnosť prístupu ku vzdelaniu.

Z uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL ÚS 5/93 z 18. mája 1994 vyplýva, že pod pojmom právo na bezplatné vzdelanie základných školách a v stredných školách (garantované článkom 42 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky) sa skrýva vylúčenie akýchkoľvek poplatkov spojených s prístupom ku vzdelaniu v základných školách a v stredných školách, ako aj s poskytnutím úrovne a kvality vzdelania. Nie je podstatné ich označenie (školné, zápisné), ale účel, ktorému slúžia. Ukladanie týchto poplatkov, ktorými sa podmieňuje prístup ku vzdelaniu alebo poskytnutie jeho úrovne, či kvality, porušuje záväzok zabezpečenia bezplatnosti vzdelania na základných školách a stredných školách. Slovenská republika vo všeobecnosti nepodmieňuje vstup na základné školy a ani poskytnutie úrovne a kvality vzdelania v základných školách uhradením zápisného, prípadne školného. Tým plní svoj medzinárodný záväzok zabezpečiť bezplatné vzdelanie v základných školách v zmysle článku 4 písm. a) Dohovoru o zákaze diskriminácie v oblasti vzdelania z roku 1960, článku 13 ods.2 písm. a) Paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach z roku 1966, ako i článku 28 ods.1 písm. a) Dohovoru o právach dieťaťa.

Právo na bezplatné základné a stredné vzdelanie vyplýva aj z článku 33 ods. 2 a článku 41 ods.1 Listiny základných práv a slobôd. Toto právo má nepodmienujúcu povahu t. j. nemožno prístup k tomuto právu ničím podmieňovať. Podľa článku 41 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd sa možno tohto práva domáhať len v medziach vykonávacieho zákona, čo v podmienkach legislatívy Slovenskej republiky napríklad znamená, že domáhať sa tohto práva možno len v systéme „štátnych alebo verejných škôl“. Zjednodušene by sme mohli povedať, že pod pojmom bezplatné vzdelanie možno chápať povinnosť štátu, prevziať na seba náklady na zriaďovanie škôl, ich prevádzku a údržbu. Z uvedeného dôvodu je nastavený systém financovania základných škôl a stredných škôl tak, aby tento princíp bol dodržaný.

Dohovor **o zákaze diskriminácie** v oblasti vzdelania je vyjadrený princípom rovnoprávného prístupu k výchove a vzdelávaniu. Právo na vzdelanie podľa svojich možností a schopností je vyjadrené v tomto princípe tým, že pri výchove a vzdelávaní sa musí zohľadňovať výchovno-vzdelávacia potreba jednotlivca a zároveň sa neponecháva celá zodpovednosť za vzdelávanie na štáte. Právo na vzdelanie vníma každého jednotlivca ako spoluzodpovedného za svoje vzdelávanie.

Pedagogická teória ako aj pedagogická prax nevie jednoznačne odlíšiť **výchovu od vzdelávania**. Dokonca niektoré krajiny (napr. anglicky hovoriace) tieto termíny prlíš

nerozlišujú a používajú jednotný pojem edukácia (education). Tradíciou vzdelávacích systémov na území strednej Európy je odlišovanie výchovy od vzdelávania. Postupne sa však pedagogická teória a prax dopracúva k systému, ktorý je naznačený v ďalšom princípe, a to v princípe neoddeliteľnosti výchovy a vzdelávania. Pre zákonodarcu bol aj toto dôvod, pre ktorý sa rozhodol upraviť problematiku výchovy a vzdelávania v jednotnom predpise, a nie ako doteraz v dvoch (školský zákon a zákon o školských zariadeniach).

Princíp **celoživotného vzdelávania** vyjadruje skutočnosť že školský zákon rieši len jednu časť systému celoživotného vzdelávania, a to formálne vzdelávanie.

Pre prístup ku vzdelaniu a implementáciu školského zákona do praxe je dôležitý princíp **slobodnej voľby vzdelávania podľa očakávaní a predpokladov detí a žiakov** v súlade s možnosťami výchovno-vzdelávacej sústavy. Tento princíp v prvom rade deklaruje garanciu plnenia článku 2 „Právo na vzdelanie“ Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý uvádza, že nikomu sa nemesie odoprieť právo na vzdelanie. Pri výkone akýchkoľvek funkcií v oblasti výchovy a vzdelávania, ktoré štát vykonáva, bude rešpektovať právo rodičov zabezpečovať túto výchovu a vzdelávanie v zhode s ich vlastným náboženským a filozofickým presvedčením. Tento princíp (brať ohľad na predpoklady žiakov), okrem iného, umožňuje napríklad prijímacie konanie na štúdium v stredných školách (zistovanie predpokladov uchádzačov), určovanie minimálnych a maximálnych počtov žiakov v triedach. Čím väčšie budú možnosti vzdelávacej sústavy a samozrejme aj spoločnosti, tým bude možné maximálne a minimálne počty žiakov triedach znižovať.

Princípom **zdokonaľovania procesu výchovy a vzdelávania** podľa výsledkov dosiahnutých v oblasti vedy, výskumu a vývoja zaväzuje školský zákon tvorcov výchovno-vzdelávacích programov k ich neustálej aktualizácii a inovácii. Ďalšími princípmi sa nadstavujú také ciele výchovy a vzdelávania, ktoré sú kompatibilné so všeobecnými princípmi mravnosti, humanity a demokracie tejto spoločnosti, a ku ktorým sa Slovenská republika hlási, napríklad aj Ústavou Slovenskej republiky.

Zakotveným princípom **rovnoprávnosti postavenia škôl a školských zariadení** sa deklaruje, že všetky školy t. j. štátne, verejné, cirkevné alebo súkromné majú rovnaké práva a povinnosti, čo je v podstate vyjadrenie princípu rovnoprávnosti. Tento princíp je však už zo samej podstaty diskutabilný. Nerovnoprávne postavenie škôl podľa zriaďovateľa umožnil už v článku 42 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý uvádza, že v iných ako v štátnych školách možno vzdelávanie poskytovať za úhradu. Aj postavenie cirkevných škôl voči štátnym alebo verejným školám je rozdielne, keďže Zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou (zverejnená v zbierke zákonov pod č. 394/2004 Z. z.) a Dohoda medzi Slovenskou republikou a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami o náboženskej výchove a vzdelávaní (zverejnená

v zbierke zákonov pod č. 395/2004 Z. z.) priznáva možnosť rozšíriť podmienky prijímania žiakov a schvaľovanie kritérií na prijímanie žiakov, učiteľov, vychovávateľov a túto kompetenciu dáva do rúk zriaďovateľom cirkevných škôl. Aj § 160 školského zákona o rozsahu pôsobnosti možno vnímať aj tak, že naznačujú nerovnosť štátnych a verejných škôl s cirkevnými a súkromnými školami.

Aj keď si štát ponecháva základnú ingerenciu (vplyv, okruh vplyvu, zasahovanie) v oblasti výchovy a vzdelávania, princípom rovnocennosti vzdelania získaného v štátnych školách v školách zriadených štátom uznanou cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou a v školách zriadených fyzickou osobou alebo inou právnickou osobou, garantuje **rovnosť medzi stupňami vzdelania** získanými v štátnych alebo cirkevných alebo súkromných školách.

Napokon školský zákon zakotvuje princíp všeobecného **zákazu používania fyzických trestov a sankcií vo výchove a vzdelávaní**. Pri zakotvení tohto princípu sa v prvom rade vychádza z článku 28 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa, ktorý bol ratifikovaný, teda prijatý Slovenskou republikou a zverejnený v zbierke zákonov pod č. 104/1991 Zb., a ktorý zaväzuje „Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robiť všetky opatrenia nevyhnutné na to, aby sa disciplína v škole zabezpečovala spôsobom zlučiteľným s ľudskou dôstojnosťou dieťaťa a v súlade s týmto Dohovorom.“ V tomto prípade má školský zákon na zreteli zdôraznenie zákazu a na to použil dva termíny, ktoré majú síce vo všeobecnom ponímaní rovnaký význam, ale v skutočnosti je ich význam rozdielny – „sankcia = trest“. Podľa nášho názoru termín „sankcia“ bol použitý nenáležite a domnievame sa, že aj nesprávne. Všeobecne možno konštatovať, že termín sankcia má v právnom poriadku ustálený iný význam. V oblasti výchovy a vzdelávania sa termín sankcia používa z pohľadu priestupkov alebo správnych deliktov vo vzťahu ku škole, zriaďovateľovi alebo vo vzťahu k zákonnému zástupcovi (napr. § 37 a § 37a - Priestupky a správne delikty zákona č. 596/2003 Z. z.).

Zákaz používania fyzických trestov stále v spoločnosti vyvoláva rôzne otázky. Sú vyslovované stanoviská „za“ aj „proti“. Vieme však rozlíšiť, kedy je to tzv. otcovská (výchovná) a kedy je to len neopodstatnený útok na žiaka, voči ktorému má pedagóg iba averziu? Vie niekto určiť hranicu medzi fyzickým trestom a fyzickým útokom? K tejto otázke školský zákon pristúpil vo väzbe na článok 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý imperatívne prikazuje, že nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neludskému, či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu, a uzákonil princíp všeobecného zákazu používania fyzických trestov.

Fyzický trest sa môže veľmi ľahko kvalifikovať ako týranie blízkej, zverenej osoby alebo osoby v starostlivosti. Takéto konanie je v zmysle § 208 TZ definované ako trestný čin. Uvedené ustanovenie je naformulované tak, aby akékoľvek opakované násilie, akéhokoľvek druhu, ktorého dôsledkom je fyzické alebo psychické utrpenie obe-

te, bolo bez pochybností možné kvalifikovať ako tento trestný čin. Z definície tohto trestného činu sa vypustili pojmy ako „nadmerné, bezdôvodné, neprimerané násilie“ a vymenovali sa rôzne spôsoby, ktorými možno tento trestný čin spáchať. Možností je niekoľko:

- a) bitím, kopaním, údermi, spôsobením rán a popálenín rôzneho druhu, ponižovaním, pohrdavým zaobchádzaním, neustálym sledovaním, vyhrážaním, vyvolávaním strachu alebo stresu, násilnou izoláciou, citovým vydieraním alebo iným správaním, ktoré ohrozuje jej fyzické alebo psychické zdravie alebo obmedzuje jej bezpečnosť,
- b) bezdôvodným odopieraním stravy, oddychu alebo spánku, odopieraním osobnej starostlivosti, ošatenia, hygieny, zdravotnej starostlivosti, bývania, výchovy alebo vzdelávania,
- c) nútením k zlobote alebo k opakovanému vykonávaniu činnosti vyžadujúcej jej neúmernú fyzickú záťaž alebo psychickú záťaž vzhľadom na jej vek alebo zdravotný stav alebo spôsobilej poškodiť jej zdravie,
- d) vystavovaním vplyvu látok spôsobilých poškodiť jej zdravie,
- e) neodôvodneným obmedzovaním v prístupe k majetku, ktorý má právo užívať.

Ten, kto pácha takúto činnosť, môže byť potrestaný odňatím slobody na tri roky až osem rokov.

S odkazom na článok 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, telesný trest by sme dokonca mohli považovať za mučenie, neludské alebo ponižujúce zaobchádzanie, ak by v očiach dieťaťa alebo iných osôb pôsobilo ako pokorenie alebo poníženie.

Judikatúra

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 5/93 z 18. mája 1994

V konaní o súlade právnych predpisov pred Ústavným súdom Slovenskej republiky zásadne nejestvuje prekážka na to, aby sa na interpretáciu legálneho pojmu, napr. právo na bezplatné vzdelanie v základných školách, použil výklad založený nielen na Ústave Slovenskej republiky, prípadne na predošlých právnych úpravách, lež aj výklad za aplikácie interpretačných pravidiel medzinárodného zmluvného práva. Obmedzenie výkladu na vnútroštátny výklad by v konkrétnom prípade mohlo totiž viesť aj k založeniu medzinárodnoprávnej zodpovednosti Slovenskej republiky pre nerešpektovanie medzinárodných záväzkov.

Bezplatné vzdelanie na základných a stredných školách vylučuje ukládanie poplatkov podmienajúcich prístup k vzdelaniu, ako aj za poskytnutie úrovne a kvality vzdelania (zápisné, školné). Slovenská republika nepožaduje zápisné, prípadne školné, a preto plní svoje medzinárodné záväzky zabezpečenia bezplatného vzdelania na základných a stredných školách. Poplatky za učebnice neporušujú bezplatnosť vzdelania na základných a stredných školách, pretože nespl-

ňajú tie kritériá školného (school fees), ktoré by mohli porušovať bezplatnosť vzdelania na základných a stredných školách. Ukladaním poplatkov za učebnice sa preto nepodmieňuje samotný prístup k vzdelaniu a nepodmieňuje poskytovanie úrovne a kvality vzdelania.

Rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. PL. ÚS 35/93 z 15.2.1994

Ústavný súd Českej republiky sa zaoberal návrhom na zrušenie ustanovení článku I zákona č. 190/1993 Sb., ktorým bolo novelizované ustanovenie § 4 ods. 1 zákona č. 29/1984 Sb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov. Týmto článkom sa v § 4 ods. 1 zákona č. 29/1984 Sb. veta „Výchova a vzdelávání jsou bezplatné.“ nahrádzala vetou „Ve školách, které jsou součástí soustavy základních a středních škol, mají občané právo na bezplatné vzdělání, nestanoví-li zákon jinak.“ Ústavný súd zrušil toto ustanovenie v časti „nestanoví-li zákon jinak“, pričom ako hlavný dôvod uviedol, že aj keď podľa čl. 41 ods. 1 Listiny práva uvedeného v čl. 33 ods. 2 Listiny t. j. práva na bezplatné vzdelanie v základných a stredných školách sa možno domáhať iba v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, a možno sotva mať za to, že s ochranou medzi základných práv a slobôd by bola zlučiteľná zákonná výnimka spochybňujúca nepodmienenosť práva na bezplatné základné a stredoškolské vzdelanie.

Nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. Pl. ÚS 25/94 z 13. 6. 1995

V nadväzujúcom náleze Ústavný súd ČR konštatoval, že bezplatnosť vzdelania nemôže spočívať v tom, že štát bude znášať všetky náklady, ktoré občanom v súvislosti s realizáciou práva na vzdelanie vzniknú. Štát teda môže požadovať úhradu časti nákladov v súvislosti s realizáciou práva na vzdelanie a vláda má k takémuto postupu nepochybne oprávnenie. To v žiadanom prípade nepochybňuje princípy bezplatnosti vzdelania na základných a stredných školách. Štát nesie podstatnú časť týchto nákladov, nie je však jeho povinnosťou znášať ich všetky.

Nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. Pl. ÚS 27/95 z 19. 12. 1995

Vyššie odborné školy sú síce na strane jednej súčasťou výchovno-vzdelávacej sústavy, na strane druhej predstavujú však typ odlišný od stredných škôl, lebo štúdium na nich získanie stredoškolského vzdelania predpokladá. Touto svojou povahou sa teda vymykajú z rámca čl. 33 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, zakotvujúceho právo občanov na bezplatné vzdelanie v základných a stredných školách. Akokoľvek sa v tomto článku hovorí i o práve na bezplatné vzdelanie na vysokých školách, nejde už o právo nepodmienenej povahy, lebo je naopak podmienené podľa schopností občana ako aj možností spoločnosti. Pokiaľ ide o vyššie, než stredoškolské vzdelanie, je jeho poskytovanie spájané s určitým procesom, ktorého charakteristickým rysom je postupnosť jednotlivých opatrení. Zavedenie bezplatného vzdelania na vyšších odborných školách predstavuje teda za súčasnej právnej úpravy a v existujúcich spoločenských pomeroch iba cieľ, ku ktorému jednotlivé zmluvné strany smerujú v súlade so svojimi možnosťami.

Rozsudok ESLP zo 7.12.1976 vo veci Kjeldsen, Busk, Madsen a Pedersen proti Dánsku

ESLP sa vyjadril k otázke konfliktu náboženského presvedčenia rodičov v Dánsku, kde v roku 1970 zaviedli na základe zákona povinné vzdelávanie o sexe na školách spôsobom integrácie témy sexu do osnov viacerých predmetov. Súd sa v danom prípade vyjadril, že nedošlo k porušeniu Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pretože predmetný zákon bol

rozhodnutím Dánska v súlade s verejným záujmom v demokratickej spoločnosti. Pri plnení funkcií, ktoré štát na seba berie v oblasti výchovy a vzdelávania, musí bdiť nad tým, aby informácie a vedomosti, ktoré sú súčasťou vzdelávacieho programu, boli šírené objektívnym, kritickým a pluralitným spôsobom. Štát nesmie sledovať indoktrinačný cieľ, ktorý by mohol byť považovaný za nerešpektujúci presvedčenie rodičov. Účelom sexuálnej výchovy je predovšetkým lepšie informovať žiakov, a aj keď niekedy ide o úvahy morálneho charakteru, majú všeobecný charakter a nevybočujú z rámca, ktorý môže demokratický štát chápať ako verejný záujem.

Rozsudok ESLP z 25. 2. 1982 vo veci *Campbellová a Cosansonová proti Spojenému kráľovstvu*

Telesné tresty by bolo možné považovať za mučenie, neludské zaobchádzanie či ponižujúce zaobchádzanie v zmysle Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd iba za predpokladu, kedy by dotýčným spôsobilo – v očiach iných alebo ich vlastných – pokorenie či poníženie dosahujúce určitý stupeň závažnosti, ktoré musí byť posudzované podľa konkrétnych okolností.

§ 4

Ciele výchovy a vzdelávania

Cieľom výchovy a vzdelávania je umožniť dieťaťu alebo žiakovi

- a) získať vzdelanie podľa tohto zákona,
- b) získať kompetencie, a to najmä v oblasti komunikačných schopností, ústnych spôsobilostí a písomných spôsobilostí, využívania informačno-komunikačných technológií, komunikácie v štátnom jazyku, materinskom jazyku a cudzom jazyku, matematickej gramotnosti, a kompetencie v oblasti technických prírodných vied a technológií, k celoživotnému učeniu, sociálne kompetencie a občianske kompetencie, podnikateľské schopnosti a kultúrne kompetencie,
- c) ovládať anglický jazyk a aspoň jeden ďalší cudzí jazyk a vedieť ich používať,
- d) naučiť sa správne identifikovať a analyzovať problémy a navrhovať ich riešenia a vedieť ich riešiť,
- e) rozvíjať manuálne zručnosti, tvorivé, umelecké psychomotorické schopnosti, aktuálne poznatky a pracovať s nimi na praktických cvičeniach v oblastiach súvisiacich s nadväzujúcim vzdelávaním alebo s aktuálnymi požiadavkami na trhu práce,
- f) posilňovať úctu k rodičom a ostatným osobám, ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám štátu, ktorého je občanom, k štátnemu jazyku, k materinskému jazyku a k svojej vlastnej kultúre,
- g) získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd,⁵⁾ ako aj úctu k zákonom a osobitne vzťah k prevencii a zamedzeniu vzniku a šírenia kriminality a inej protispoločenskej činnosti

§ 11

Pedagogická dokumentácia a ďalšia dokumentácia

(1) Pedagogická dokumentácia školy alebo školského zariadenia je súbor písomných dokumentov, ktorými sa riadi proces výchovy a vzdelávania, a súbor písomností, podľa ktorých vydáva škola alebo školské zariadenie verejné listiny a rozhodnutia.

(2) Pedagogická dokumentácia sa v školách a v školských zariadeniach vedie v štátnom jazyku.⁹⁾ V školách a v školských zariadeniach podľa tohto zákona, v ktorých sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v jazyku národnostných menšín, sa pedagogická dokumentácia školy vedie dvojjazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku príslušnej národnostnej menšiny.

(3) Pedagogickú dokumentáciu tvoria

- a) triedna kniha,
- b) triedny výkaz,
- c) katalógový list žiaka,
- d) osobný spis dieťaťa,
- e) denník evidencie odborného výcviku,
- f) protokol o maturitnej skúške,
- g) protokol o záverečnej skúške,
- h) protokol o absolútoriu,
- i) protokol o komisionálnych skúškach,
- j) denný záznam školského zariadenia,
- k) protokol o štátnej jazykovej skúške,
- l) denník výchovnej skupiny,
- m) rozvrh hodín,
- n) školský poriadok.

(4) Pedagogická dokumentácia školy alebo školského zariadenia uvedená v odseku 3 písm. a) až k) sa vedie na tlačivách podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva. Triedna kniha sa môže viesť aj v elektronickej forme. Triedna kniha vedená v elektronickej forme sa najneskôr na konci príslušného školského roka vytlačí v listinnej podobe, podpíše a opatrí odtlačkom pečiatky školy alebo školského zariadenia.

(5) Pedagogická dokumentácia školy alebo školského zariadenia je súčasťou registratúry podľa osobitného predpisu.¹⁰⁾

(6) Školy alebo školské zariadenia majú právo získavať a spracúvať osobné údaje¹¹⁾

- a) o deťoch a žiakoch v rozsahu
 1. meno a priezvisko,
 2. dátum a miesto narodenia,

3. bydlisko,
 4. rodné číslo,
 5. štátna príslušnosť,
 6. národnosť,
 7. fyzického zdravia a duševného zdravia,
 8. mentálnej úrovne vrátane výsledkov pedagogicko-psychologickej a špeciálno-pedagogickej diagnostiky,
- b) o identifikácii zákonných zástupcov dieťaťa alebo žiaka (meno a priezvisko, adresa zamestnávateľa, trvalé bydlisko, kontakt na účely komunikácie).

(7) Osoby, ktoré pri plnení svojich pracovných povinností prichádzajú do styku s osobnými údajmi podľa odseku 6, majú povinnosť mlčanlivosti, a to aj po skončení pracovnoprávneho vzťahu.¹²⁾ V prípade porušenia povinnosti mlčanlivosti sa postupuje podľa osobitného predpisu.¹³⁾

(8) Ďalšia dokumentácia školy alebo školského zariadenia je súbor dokumentov, ktorými sa zabezpečuje organizácia a riadenie škôl a školských zariadení.

(9) Ďalšiu dokumentáciu tvorí najmä

- a) návrh na vzdelávanie dieťaťa alebo žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v materskej škole, v základnej škole, v strednej škole a v špeciálnej škole,
- b) správa z diagnostického vyšetrenia dieťaťa alebo žiaka a písomné vyjadrenie školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie,
- c) organizačný poriadok.

(10) Ďalšia dokumentácia podľa odseku 9 písm. a) sa vedie na tlačivách podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva.

(11) Ďalšia dokumentácia podľa odseku 9 je súčasťou registratúry podľa osobitného predpisu.¹⁰⁾

⁹⁾ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

¹⁰⁾ § 2 ods. 4 zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

¹¹⁾ Zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov.

¹²⁾ § 18 zákona č. 428/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov.

¹³⁾ § 49 ods. 5 písm. c) zákona č. 428/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Súvisiace ustanovenia

§§ 16 až 18, 72 až 93, 144

Súvisiace vnútroštátne právne predpisy

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 84/2014 Z. z.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 628/2002 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 306/2008 Z. z. o materskej škole v znení vyhlášky č. 308/2009 Z. z.

Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 320/2008 Z. z. o základnej škole v znení neskorších predpisov

Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 321/2008 Z. z. o jazykovej škole

Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 326/2008 Z. z. o druhoch a náležitostiach vysvedčení a ostatných školských tlačív vrátane ich spôsobov evidencie a uloženia

Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 236/2009 Z. z. o školskom internáte

Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 306/2009 Z. z. o školskom klube detí, školskom stredisku záujmovej činnosti, centre voľného času, školskom hospodárstve a stredisko odbornej praxe

Súvisiace európske právne predpisy

Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín, zverejnený v zbierke zákonov pod č. 160/1998 Z. z.

Európska chartou regionálnych alebo menšinových jazykov, zverejnená v zbierke zákonov pod č. 588/2001 Z. z.

KOMENTÁR

Možno povedať, že § 29 zákona č. 596/2003 Z. z., ktorý riešil problematiku pedagogickej dokumentácie, bol nahradený § 11 školského zákona. Z tohto dôvodu nadobudnutím účinnosti školského zákona (t. j. od 1. septembra 2008) sa pedagogická dokumentácia zo zákona č. 596/2003 Z. z. vypustila.

Podľa odseku 2 celá pedagogická dokumentácia je povinne vedená v štátnom jazyku, ktorým je slovenský jazyk. K tomu nás zaväzuje zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Priamo v ňom sa uvádza, že štátny jazyk má prednosť pred ostatnými jazykmi používanými na území Slovenskej republiky. Pedagogická dokumentácia sa vedie dvojjazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku príslušnej národnostnej menšiny v školách a v školských zariadeniach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku národnostných menšín. Ide o školy, kde sa výchovno-vzdelávací proces uskutočňuje iba v jazyku národnostných menšín alebo o školy, kde sa výchovno-vzdelávací proces uskutočňuje v triedach v slovenskom jazyku a súčasne v iných triedach v jazyku národnostných menšín. O tom, či sa takáto škola alebo školské zariadenie zriadi, rozhoduje zriaďovateľ podľa požiadaviek a potrieb jednotlivých regiónov.

Odsek 3 vymenúva pedagogickú dokumentáciu vo všeobecnosti, avšak, čo tvorí pedagogickú dokumentáciu podľa druhu školy alebo školského zariadenia, bližšie špecifikujú jednotlivé vykonávacie predpisy.

Podľa vzorov schválených ministerstvom školstva, **triedna kniha** obsahuje označenie školy a identifikačné údaje o škole, zoznam jednotlivých predmetov s menami vyučujúcich, zoznam žiakov, záznamy o hospitácii, záznamy o prebranom učive potvrdené podpisom vyučujúceho a záznam o neprítomných žiakoch na vyučovaní. Triedna kniha strednej školy eviduje aj počet zameškaných hodín jednotlivých žiakov. Pri delených predmetoch, cudzích jazykoch, dielenských a laboratórnych cvičeniach a pri krúžkoch sú vypracované samostatné triedne knihy.

V triednej knihe jazykovej školy sa uvádza aj názov kurzu. Namiesto žiakov sa v triednej knihe jazykovej školy vedie zoznam poslucháčov spolu s osobnými a kontaktnými údajmi. Triedna kniha jazykovej školy ďalej obsahuje všeobecný prehľad o dochádzke, ďalšie záznamy, používané učebnice a učebné materiály, záznamy o hospitácii, mená vyučujúcich, záznam dochádzky, údaje o prospechu aj celkovom, zoznam vyučovaných predmetov, záznamy o vyučovacej hodine ako aj zadaní domácich úloh.

Do povinnej pedagogickej dokumentácie v materskej škole a v školskom klube detí patrí aj triedna kniha, aj keď sa v nich nevyučuje podľa predmetov. Triedna kniha materskej školy je prispôbená obsahu vzdelávania. A aj triedna kniha školského klubu detí eviduje záznamy o výchovno-vzdelávacej činnosti a rozvrh týždennej činnosti.

Triedny výkaz je dokumentom triedy, v ktorom sa eviduje priebeh výchovno-vzdelávacieho procesu za celé obdobie poskytovania príslušného stupňa vzdelania. Údaje sa vedú za jednotlivé školské roky. V triednom výkaze sa uvádzajú záznamy, kedy boli vydané vysvedčenia, zoznam všetkých žiakov v triede, stav žiakov k 15. sep-

tembru školského roka, prehľad o celkovom hodnotení, hodnotení správania, hodnotenie o vyučovacích predmetoch a prehľad o dochádzke žiakov. Triedne výkazy sú upravené podľa druhu školy. Pre nultý ročník je triedny výkaz vydaný samostatne.

V **katalógovom liste** žiaka sa uvádzajú osobné údaje o žiakovi, záznamy o jeho klasifikácii, dochádzke podľa jednotlivých ročníkov a kontaktné údaje na zákonných zástupcov. Ak škola používa slovné hodnotenie je toto prílohou katalógového listu žiaka.

Osobný spis dieťaťa patrí medzi pedagogickú dokumentáciu v materskej škole, v zariadeniach pedagogického poradenstva a prevencie, v školskom internáte alebo v školskom klube detí.

Keďže v školských zariadeniach sa neklasifikuje, v osobnom spise sa uvádzajú záznamy, ktoré charakterizujú dieťa počas pobytu v školskom zariadení. V školskom klube detí sa o dieťati evidujú záznamy o využívaní školského klubu detí pred vyučovaním, po vyučovaní ako aj spôsob odchodu so školského klubu detí. Ďalej sú uvedené informácie o výchovnej činnosti dieťaťa. Ak dieťa navštevuje školské poradenské zariadenie, v osobnom spise sa okrem osobných údajov dieťa a zákonného zástupcu uvádzajú aj ďalšie údaje o rodine, o procese vyučovania a výchovy potrebné pre činnosť poradenského zariadenia súvisiace s poskytovaním špeciálneho pedagogickej a ďalšej odbornej činnosti. V osobnom spise dieťaťa školského poradenského zariadenia sa evidujú záznamy o frekvencii starostlivosti a druhu poskytovaných služieb.

Do povinnej pedagogickej dokumentácie pribudol od roku 2014 nový dokument – **denník evidencie odborného výcviku**, ktorý sa síce viedol aj pred týmto rokom, ale nebol súčasťou § 11. Denník sa týka stredných odborných škôl, v ktorom majster odbornej výchovy zapisuje plnenie učebných osnov vo svojej skupine, eviduje neprítomnosť žiakov a zaznamenáva výsledky bežného hodnotenia jednotlivých žiakov.

Ďalšiu skupinu pedagogickej dokumentácie tvoria protokoly, v ktorých sa evidujú záznamy o ukončenom štúdiu. Ak ide gymnázium alebo maturitný študijný odbor strednej odbornej školy, vypracúva sa **protokol o maturitnej skúške**. Pri stredných odborných školách v odboroch, ktoré sa ukončujú záverečnou skúškou, sa vypracúva **protokol o záverečnej skúške**. Samostatné protokoly o ukončovaní štúdia sa týkajú konzervatórií a stredných odborných škôl poskytujúcich vyššie odborné vzdelanie. V týchto školách sa pri ukončovaní štúdia vypracúva **protokol o absolutoriu**. Jazyková škola, ktorá má oprávnenie vykonávať štátne jazykové skúšky, vypracúva **protokol o štátnej jazykovej skúške**.

V akých prípadoch sa vykonáva komisionálna skúška, je uvedené v § 57 školského zákona. Z týchto skúšok sa vyhotovuje **protokol o komisionálnej skúške**, kde sa okrem osobných údajov o žiakovi zaznamenávajú údaje, kedy bola skúška vykona-

ná, jej dôvod vykonania, zloženie skúšobnej komisie, o aký predmet ide a uvedie sa aj druh skúšky (písomná, ústna) a jej hodnotenie.

V **dennom zázname školského zariadenia** sa eviduje počet zaradených, prítomných a aj neprítomných detí, informácie o chorobnosti detí ako aj prehľad o službách zamestnancov.

Denník výchovnej skupiny sa vedie v školských zariadeniach, v ktorých sa výchovno-vzdelávací proces organizuje vo výchovných skupinách, ako napríklad redukčné centrum alebo diagnostické centrum. V denníku výchovnej skupiny sa zaznamenávajú okrem prehľadu o stave detí aj údaje o náplni výchovnej činnosti po jednotlivých dňoch a záznamy o hospitalácii.

Každá škola alebo školské zariadenie si vypracúva **školský poriadok**, v ktorom sú rozpracované podrobnosti vnútorného režimu a prevádzky školy alebo školského zariadenia vo vzťahu k účastníkom výchovno-vzdelávacieho procesu ako aj podrobnosti o nakladaní so spravovaným majetkom. Školskému poriadku sa osobitne venuje § 153 školského zákona.

Pôvodná povinná pedagogická dokumentácia sa zmenou zákona v roku 2014 zredukovala z počtu 26 na 14. Možno by bolo na zváženie zredukovať aj obsahovú stránku jednotlivých pedagogickej dokumentácie. Často sa niektoré časti tlačív duplikujú alebo prelínajú so vzdelávacími a výchovnými programami.

Odsek 4 z vymenovanej pedagogickej dokumentácie explicitne určuje, ktorá pedagogická dokumentácia sa vedie na tlačivách podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva. Ak hovoríme o „vzore“ pedagogickej dokumentácie, školský zákon neobsahuje legálnu definíciu pojmu vzor a takúto definíciu neobsahuje ani vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 326/2008 Z. z. o druhoch a náležitostiach vysvedčení a ostatných školských tlačív vrátane spôsobov ich evidencie a uloženia. Vzhľadom na uvedené treba vychádzať z jazykového výkladu tohto pojmu. V kontexte so vzormi tlačív podľa Krátkeho slovníka slovenského jazyka jazykový výklad pojmu vzor uvádza, že ide o predlohu na napodobňovanie (vzor listu, tlačiva). Pojmom vzor rozumieme predlohu, v ktorej má tlačivo zodpovedať so všetkými a presnými náležitosťami. Vzhľadom na uvedené a doterajšiu legislatívnu prax ministerstvo školstva zverejňuje vzory pedagogickej dokumentácie tak, aby tlačivo mohlo byť podľa neho napodobené so všetkými náležitosťami a zvláštnosťami. Príkladom je príloha č. 14 vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 9/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorá obsahuje vyobrazenie vzoru vodičského preukazu. Ďalším príkladom je opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/023817/2010-72, ktorým sa ustanovujú vzory daňových priznaní k daní z príjmov, ktorého obsahom je presný vzor daňového priznania.

Denník výchovnej skupiny, rozvrh hodín a školský poriadok je síce povinnou pedagogickou dokumentáciou, avšak nemusí sa viesť na tlačive podľa vzoru schváleného a zverejneného ministerstvom školstva.

Pôvodný § 11 školského zákona riešil postup zriaďovateľov cirkevnej školy a cirkevného školského zariadenia alebo súkromnej školy a súkromného školského zariadenia pri vydávaní učebných plánov, učebných osnov, výchovných plánov a výchovných osnov. Na ich vydanie bol potrebný súhlas ministerstva školstva. Na základe zmeny školského zákona sa v súčasnosti zriaďovateľovi táto povinnosť už neukladá. Postup pri zriaďovaní školy alebo školského zariadenia je pre všetkých rovnaký bez rozdielu zriaďovateľa. Ak zriaďovateľ chce zriadiť školu alebo školské zariadenie, predkladá ministerstvu školstva pri zaradení školy alebo školského zariadenia do siete, ŠkVP alebo výchovný program, ktorý je základným dokumentom, podľa ktorého sa bude uskutočňovať výchova a vzdelávanie v novo zriadenej škole alebo školskom zariadení. Súčasťou tohto základného dokumentu sú aj učebné osnovy a učebné plány. Preto nie je opodstatnené, aby zriaďovateľ súkromnej a cirkevnej školy alebo školského zariadenia ešte samostatne predkladal ministerstvu školstva „na schválenie“ plány a osnovy tak, ako to zriaďovateľa zaväzoval školský zákon pôvodne v odseku 4 až do jeho zmeny zákonom č. 464/2013 Z. z.

Každá škola alebo školské zariadenie je povinné vypracovať registratúrny poriadok, v ktorom sa nastavujú základné pravidlá uchovávanía pedagogickej dokumentácie. V registratúrnom poriadku je upravený postup pri evidovaní, ukladaní registratúrnych záznamov, prístup k nim, ich ochrana a vyradovanie. V registratúrnom poriadku sa upraví aj personálne, priestorové a materiálno-technické zabezpečenie správy registratúry úlohy a opis činnosti zamestnancov v rámci správy registratúry. Súčasťou registratúrneho poriadku je registratúrny plán, ktorý slúži na účelné a systematické označovanie a ukladanie spisov.

V odseku 6 sa spresňuje rozsah zisťovania a spracúvania osobných údajov o žiakov. Predtým ustanovenie § 29 ods. 7 písm. b) zákona č. 596/2003 Z. z. splnomocňovalo školu zisťovať všeobecné údaje o zdraví žiaka alebo dieťaťa. V súčasnosti školský zákon umožňuje tieto údaje vyšpecifikovať na údaje o fyzickom zdraví a zvlášť o duševnom zdraví. Škola alebo školské zariadenie je v sústavnom prepojení so zákonným zástupcom a preto školský zákon presne vyšpecifikoval, aké údaje môže spracúvať o zákonnom zástupcovi vo svojom informačnom systéme.

Osobné údaje sú pre každého zvlášť citlivá záležitosť, ktorá môže byť veľmi ľahko zneužitá, a preto školský zákon zaviazal každého, kto pri plnení svojich pracovných povinností prichádza do styku s osobnými údajmi (dieťaťa, žiaka alebo zákonného zástupcu), striktno dodržiavať zákon č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov

a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 84/2014 Z. z. V zmysle § 22 citovaného zákona povinnosť mlčanlivosti nezaniká ani po skončení pracovného pomeru. Osobe, ktorá by porušila mlčanlivosť, možno podľa ustanovenia § 68 ods. 7 písm. d) citovaného zákona uložiť pokutu až do výšky 2 000 eur.

Predmetné ustanovenie školského zákona ďalej určuje, čo tvorí „ďalšiu dokumentáciu“. Aj v tomto prípade prišlo k redukcii z počtu 7 na 2 a po novele zákona č.188/2015 Z. z. sa počet zvýšil na 3. V prvom prípade ide o **organizačný poriadok**, ktorým sa zabezpečuje organizácia a riadenie školy alebo školského zariadenia. Druhý dokument sa týka záznamu o dieťati alebo žiakovi, ktorý sa má vzdelávať s využitím špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb. Tento dokument sa nazýva „**návrh na vzdelávanie dieťaťa alebo žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v materskej škole, v základnej škole, v strednej škole a v špeciálnej škole**“ a vedie sa na tlačive podľa vzoru schváleného a zverejneného ministerstvom školstva. Spomínanou novelou školského zákona sa do ďalšej dokumentácie zahrnula „**správa z diagnostického vyšetrenia dieťaťa alebo žiaka a písomné vyjadrenie školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie**“. Pôvodne bola správa z diagnostického vyšetrenia dieťaťa alebo žiaka súčasťou dokumentu „návrhu na vzdelávanie dieťaťa alebo žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v materskej škole, v základnej škole, v strednej škole a v špeciálnej škole“. S účinnosťou od 1. septembra 2015 boli správa z diagnostického vyšetrenia dieťaťa alebo žiaka a písomné vyjadrenie školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie začlenené medzi ďalšiu pedagogickú dokumentáciu, a to z dôvodu jej významu pre diagnostiku dieťaťa alebo žiaka a správne určenie jeho špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb, prípadne jeho rediagnostiku.

Podľa odseku 9 si môže škola alebo školské zariadenie do „ďalšej dokumentácie“ zaradiť aj ďalšie dokumenty, ktoré nie sú v tomto odseku explicitne uvedené.

Aj ďalšia dokumentácia je v zmysle odseku 11 súčasťou registratúry školy alebo školského zariadenia a podlieha zákonu č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Súčasným trendom je elektronizácia dokumentov, čo začína zasahovať aj do problematiky vedenia školských dokumentov, ktoré sú aj archívnymi dokumentmi s trvalou dokumentárnou hodnotou a tak podliehajú takému zabezpečeniu, aby bola zachovaná autenticita bez možností nepovoleného zásahu do ich úprav. V záujme zníženia administratívnej záťaže súvisiacej s vedením písomnej agendy sa vzhľadom na už spomínaný trend elektronizácie umožňuje školám, aby dôležitý dokument, ktorým je triedna kniha, mohli viesť aj v elektronickej verzii. V triednej knihe je zachytený proces výchovy a vzdelávania v jednotlivých triedach, jeho denný priebeh počas škol-

ského roka, neprítomnosť žiakov na hodinách. Triednou knihou sa preukazuje aj plnenie učebných osnov a dodržiavanie učebného plánu školského vzdelávacieho programu, plnenie miery vyučovacej povinnosti jednotlivých pedagogických zamestnancov. Triedna kniha je teda aj dôležitý dokument pre potreby personalistiky a odmeňovania. Aby však bola zabezpečená registratúra triednej knihy a jej náležité uchovávanie, školský zákon ukladá povinnosť škole, ktorá vedie triednu knihu v elektronickej forme, takúto triednu knihu na konci každého školského roka vytlačiť, podpísať a opatriť pečiatkou školy. Ak si škola zvolí používať elektronickú podobu pedagogickej dokumentácie, musia byť dodržané uvedené atribúty a musí zodpovedať vzoru zverejneného ministerstvom školstva. Elektronická podoba pedagogickej dokumentácie je neoddeliteľná od procesu archivácie dokumentov. Súčasný rýchly vývoj v oblasti informačných technológií ovplyvňuje aj možnosti zachovania, neporušenia a čitateľnosti dokumentov v elektronickej podobe. Pri voľbe používania formy (listinnej alebo elektronickej) pedagogickej dokumentácie preto treba mať na zreteli aj tieto informácie.

Judikatúra

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 60/02 zo 17. 4. 2002

Vo veci sťažnosti proti Metodickému pokynu Ministerstva školstva Slovenskej republiky na vyplňanie pedagogickej dokumentácie z 31. októbra 2001 číslo 977/2001-43 Ústavný súd Slovenskej republiky uviedol, že v konaní o individuálnej ochrane základných práv a slobôd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy Ústavný súd Slovenskej republiky nemôže vysloviť porušenie základných práv a slobôd bez vzťahu ku konkrétnej fyzickej osobe alebo právnickej osobe.

Iné

Knižnica vzorov pedagogickej dokumentácie a dokladov.

§ 12

Výchovno-vzdelávací jazyk

(1) Výchovno-vzdelávacím jazykom podľa tohto zákona je vyučovací jazyk a výchovný jazyk.

(2) Vyučovacím jazykom v školách a výchovným jazykom v školských zariadeniach je štátny jazyk,⁹⁾ ak tento zákon neustanovuje inak.

(3) Deťom a žiakom občanov patriacim k národnostným menšinám a etnickým skupinám sa zabezpečuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj právo na výchovu a vzdelanie v ich jazyku za podmienok ustanovených týmto zákonom. Sú-